Eloquence in Tefillah

Rabbi Jonathan Ziring: jziring@migdalhatorah.org

1. משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים א':ג'-ד'

(ג) אִם הָיָה רָגִיל מַרְבֶּה בִּתְחִנָּה וּבַקָּשָׁה וְאִם הָיָה עָרֵל שְׂפָתַיִם מְדַבֵּר כְּפִי יְכָלְתּוֹ וּבְכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה. וְכֵן מִנְיַן הַתְּפִלּוֹת כָּל אֶחָד כְּפִי יְכָלְתּוֹ. יֵשׁ מִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת בְּיוֹם. וְיֵשׁ מִתְפַּלְּלִין פְּעָמִים הַרְבֵּה. וְהַכֹּל יִהְיוּ מִתְפַּלְּלִין נֹכַח הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה. וְכֵן הָיָה הַדָּבָר תָּמִיד מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ וְעַד עֶזְרָא:

(ד) כֵּיוָן שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע נִתְעָרְבוּ בְּפָרַס וְיָוָן וּשְׁאָר הָאֻמּוֹת וְנוֹלְדוּ לָהֶם בָּנִים בְּאַרְצוֹת הַגּוֹיִם וְאוֹתָן הַבָּנִים נִתְבַּלְבְּלוּ שְׂפָתָם וְהָיְתָה שְׂפַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְעֹרֶבֶת מִלְּשׁוֹנוֹת הַרְבֵּה וְכֵיוָן שֶׁהָיָה מְדַבֵּר אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ בְּלָשׁוֹן אַחַת אֶלָּא בְּשִׁבּוּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (נחמיה יג כד) "וּבְנֵיהֶם חֲצִי מְדַבֵּר אַשְׁדּוֹדִית" וְגוֹ' (נחמיה יג כד) "וְאֵינָם מַכִּירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכִלְשׁוֹן עַם וָעָם". וּמִפְּנֵי זֶה כְּשֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן מִתְפַּלֵּל תִּקְצַר לְשׁוֹנוֹ לִשְׁאֹל חֶפְצָיו אוֹ לְהַגִּיד שֶׁבַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַד שֶׁיְּעָרְבוּ עִמָּהּ לְשׁוֹנוֹת אֲחֵרוֹת. וְכֵיוָן שֶׁרָאָה עֶזְרָא וּבֵית דִּינוֹ כָּךְ עָמְדוּ וְתִקְּנוּ לָהֶם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת עַל הַסֵּדֶר. שָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת שֶׁבַח לַה' וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת הוֹדָיָה. וְאֶמְצָעִיּוֹת יֵשׁ בָּהֶן שְׁאֵלַת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוֹ אָבוֹת לְכָל חֶפְצֵי אִישׁ וָאִישׁ וּלְצָרְכֵי הַצִּבּוּר כֻּלָּן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ עֲרוּכוֹת בְּפִי הַכֹּל וְיִלְמְדוּ אוֹתָן וְתִהְיֶה תְּפִלַּת אֵלּוּ הָעִלְּגִים תְּפִלָּה שְׁלֵמָה כִּתְפִלַּת בַּעֲלֵי הַלָּשׁוֹן הַצָּחָה. וּמִפְּנֵי עִנְיָן זֶה תִּקְּנוּ כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלּוֹת מְסֻדָּרוֹת בְּפִי כָּל יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עִנְיַן כָּל בְּרָכָה עָרוּךְ בְּפִי הָעִלֵּג:

2. סוטה לב עמוד א

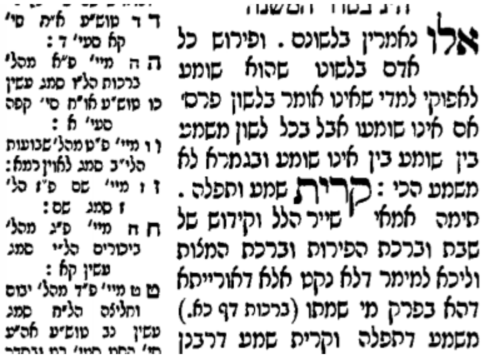
ד ד טוש"ע א"ח סי' קא סעי' ד:
ה ה מיי' פ"א מהל' ברכות הל"ד סמג עשין ו טוש"ע או"ח סי' קפה סעי' א:
ו ו מיי' פ"ט מהל' שבועות הלי"ב סמג לאוין רמא:
ז ז מיי' שם פ"ז הל' ז סמג שם:
ח ח מיי' פ"ג מהל' ביכורים הל"י סמג עשין קא:
ט ט מיי' פ"ד מהל' יבום וחליצה הל"ח סמג עשין נב טוש"ע אה"ע

אלו נאמרין בלשונם. ופירוש כל אדם בלשון שהוא שומע לאפוקי למדי שאינו אומר בלשון פרסי אם אינו שומעו אבל בכל לשון משמע בין שומע בין אינו שומע ובגמרא לא משמע הכי: קרית שמע ותפלה. תימה אמאי שייר הלל וקידוש של שבת וברכת הפירות וברכת המצות וליכא למימר דלא נקט אלא דאורייתא דהא בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) משמע דתפלה וקרית שמע דרבנן

הלך אחר רוב דיעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כי פלגא ופלגא דמי ותרתי בפסולי עדות למה לי מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דיעות לחומרא אבל לקולא לא אזלינן קמ"ל:

הדרן עלך מי שקינא

אלו *נאמרין בכל לשון [א]פרשת סוטה [ב]וידוי מעשר [ג]קרית שמע [ד]ותפלה

3. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לג עמוד א

תפלה. רחמי היא, כל היכי דבעי מצלי. ותפלה בכל לשון? והאמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית, דאמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי - אין מלאכי השרת נזקקין לו, לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי! לא קשיא: הא ביחיד, הא בצבור. ואין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי? והתניא: יוחנן כהן גדול שמע ב"ק מבית קדש הקדשים שהוא אומר נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא לאנטוכיא! ושוב מעשה בשמעון הצדיק, ששמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר בטילת עבידתא דאמר שנאה לאייתאה על היכלא ונהרג גסקלגס ובטלו גזירותיו, וכתבו אותה שעה וכיוונו, ובלשון ארמי היה אומר! אי בעית אימא: בת קול שאני, דלאשמועי עבידא. ואי בעית אימא: גבריאל הוה, דאמר מר: בא גבריאל ולימדו שבעים לשון.

4. רמב"ם על משנה מסכת סוטה פרק ז משנה א

והתפלה, תחנון, ומתחנן אדם בכל לשון, במה דברים אמורים בצבור, אבל היחיד ישתדל מאד שלא יתפלל לה' אלא בלשון העברי.

5. טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קא

ויכול להתפלל בכל לשון שירצה ופירש רב אלפס דווקא בצבור אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש ויש מפרשים דהא דאמרינן יחיד לא יתפלל אלא בלשון הקדש דוקא כששואל צרכיו אבל כשמתפלל תפלה של ציבור אפי' יחיד יכול לאומרה בכל לשון ואדוני אבי ז"ל כתב דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה חוץ מלשון ארמי:

6. בית יוסף אורח חיים סימן קא

ד ויכול להתפלל בכל לשון שירצה. במסכת סוטה ריש פ"ז (לב.) תנן ואלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה וידוי מעשר וקריאת שמע ותפילה וכתב הרי"ף בריש פרק היה קורא (ברכות ז.) והא דקתני תפילה בכל לשון הני מילי בציבור אבל ביחיד לא דאמר רב יהודה אמר רב (שבת יב:) לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי ואמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמית: וכתב ה"ר יונה (שם ד"ה גמ') כיון דאסיקנא דתפילה ביחיד אינה נאמרת אלא בלשון הקודש תימה הוא על המנהג שנהגו בכל העולם שהנשים מתפללות בשאר לשונות שכיון שחייבות בתפילה לא היה להן להתפלל אלא בלשון הקודש ורבני צרפת רוצים לתת טעם למנהג ואומרים שכשיחיד מתפלל התפילה בעצמה שמתפללין אותה הציבור כמו תפילת הציבור דיינינן ליה ויכול לאמרה יחיד בלשון אחרת ומאי דאמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי זהו כששואל צרכיו כגון שמתפלל על החולה או על שום צער שיש לו בביתו וכיוצא בזה אבל תפילה שהיא ידועה לציבור אפילו כשמתפלל אותה בביתו כמתפלל בציבור דמי ואם אינו יודע לשון הקודש יכול לצאת בכל לשון והטעם שצרכי ציבור שואלין בכל לשון מה שאין כן בצרכי יחיד מפני שהציבור אינם צריכים מליץ לפני הקדוש ברוך הוא אבל היחיד צריך אליו כענין שנאמר (איוב לג כג) אם יש [עליו] מלאך מליץ וכו' ומלאכי השרת אינן נזקקין אלא ללשון הקודש ע"כ: והרא"ש (ברכות פ"ב סי' ב) כתב כל זה ואח"כ כתב ולי נראה דאינו קשה דדוקא בלשון זה קאמר רב יהודה דלא ישאל אדם צרכיו וכן הקשו בתוספות (שבת שם ד"ה שאין) הא דקאמר שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמית והלא אפילו מחשבות לב האדם יודעים ומכירים אלא לשון זה מגונה בעיניהם להזקק לו עכ"ל הרא"ש כלומר דלא אתא רב יהודה למעוטי אלא לשון ארמי בלבד לפי שהוא מגונה בעיני המלאכים ולפיכך אין נזקקין לו אבל שאר לשונות אינן מגונים בעיניהם ונזקקין להם הילכך שפיר דמי לשאול אדם צרכיו בהם:

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קא סעיף ד

יכול להתפלל בכל לשון שירצה, וה"מ בצבור, אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקודש; וי"א דה"מ כששואל צרכיו, כגון שהתפלל על חולה או על שום צער שיש לו בביתו, אבל תפלה הקבועה לצבור, אפילו יחיד יכול לאומרה בכל לשון; וי"א דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה, חוץ מלשון ארמי.

8. מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קא סעיף ד

ה (פמ"ג) בכל לשון - כתב בסי"מ דמוטב להתפלל בלשון שמבין אם אינו מבין לשון הקודש וכ"כ בס"ח סי' תקפ"ח ותשפ"ח:

9. ספר חסידים (מרגליות) סימן תקפח

ואם יבא אליך מי שאינו מבין לשון עברי והוא ירא שמים (וירצה לכווין) או אם תבא לפניך אשה אמור להן שילמדו התפלות בלשון שמבינים כי התפלה אינה אלא בהבנת הלב ואם הלב אינו יודע מה שיוציא מפיו מה מועיל לו לכך טוב שיתפלל באותו לשון שהוא מבין.

10. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קא סעיף ד

(יג) בכל לשון - ומצוה מן המובחר הוא דוקא בלשון הקודש ועיין בסימן ס"ב ס"ב ובמשנה ברורה שם מה שכתבנו בשם האחרונים בזה וגם עיין בתשובת ח"ס או"ח סי' פ"ד ופ"ו שהאריך בכמה ראיות דמה שהתירו להתפלל בכל לשון היינו דוקא באקראי אבל לקבוע בקביעה תמידית ולהעמיד ש"ץ ולהשכיח לה"ק לגמרי זה א"א בשום אופן עי"ש ועוד מחמת כמה וכמה טעמים נכוחים האריכו כל גאוני הזמן בספר דברי הברית והסכימו שאיסור גמור הוא לעשות כן ולאפוקי מכתות חדשות שנתפרצו מחוץ למדינה בזה והעתיקו את כל נוסח התפלה ללשון העמים ועבירה גוררת עבירה שדלגו הברכה של קבוץ גליות וברכת ולירושלים עירך וכשם שרוצים להשכיח זכרון ירושלים כן רוצים להשכיח לשה"ק מישראל פן יגאלו בזכות שלא שינו את לשונם הקדוש ברוך הוא ישמרנו מדיעות אפיקורסות כאלו ועיין בבה"ל:

(יד) שירצה - והוא שיבין אותו הלשון על בוריו אבל בלשון הק' יוצא אפילו אינו מבין הלשון:

(טו) אלא בלה"ק - לפי שאין מלאכי השרת נזקקין ללשון ארמית וה"ה שאר לשונות חוץ מלשה"ק אבל צבור א"צ מליץ שהקב"ה בעצמו מקבל תפלתם:

(טז) על חולה - ר"ל שלא בפניו אבל בפניו של חולה מותר בכל לשון דהקב"ה מצוי שם [שבת י"ב ע"ב]:

(יז) הקבועה - דכיון שהתפילה קבועה לצבור הקדוש ברוך הוא בעצמו פונה אליה אפילו שלא בזמן שהצבור מתפללין:

(יח) דאף יחיד - דס"ל דהמלאכים מכירין בכל לשון רק שאין נזקקין לארמית שמגונה בעיניהם. ומשו"ה מותרות הנשים להתפללות בשאר לשונות:

(יט) ארמי - ובצבור מותר אף לשון ארמי. ובזה אתי שפיר מה דאומרים יקום פורקן ובריך שמיה בצבור וכדומה [פמ"ג]. ולפ"ז אם מתפלל בביתו אין יכול לאמר שום יקום פורקן. וכן מוכח באור זרוע הגדול בהלכות שבת סי' נ':

11. ביאור הלכה סימן קא סעיף ד

* יכול להתפלל בכל וכו' - עיין במ"ב וכתב במ"א בשם הס"ח דמוטב להתפלל בלשון שמבין אם אינו מבין בלשה"ק ומוכח בס"ח סימן תקפ"ח דהיינו דוקא אם הוא י"ש ורצונו בזה הוא רק כדי שיתפלל בכונה אבל אם אינו בכי האי גוונא יתפלל בלה"ק והטעם כי לה"ק יש לו סגולות רבות מכל לשונות והוא הלשון שהקב"ה מדבר בו עם נביאיו כמו שכתב הרמב"ן בפ' תשא וחז"ל אמרו בלה"ק נברא העולם כדכתיב לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת וגם כשתקנו כנה"ג את נוסח התפלה היו ק"ך זקנים ומהם כמה נביאים והמה נימנו על כל ברכה בתיבותיה ובצירופי אותיותיה בכמה סודות נעלמות ונשגבות וכשאנו אומרין דברים אלו כלשונם של כנה"ג אף שאין אנו יודעין לכוין מ"מ עלתה לנו תפלתינו כהוגן כי התיבות בעצמן פועלין קדושתן למעלה משא"כ כשמתפללין בלע"ז:

12. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מ עמוד ב

רבי יוסי אומר: כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - לא יצא ידי חובתו.

13. בן ידיד הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א הלכה ד

והכא רבינו ביחיד איירי כמ"ש ומפני זה כשהיה אחד מהם מתפלל וכו'. וכן בדין דבאותו זמן לא נתקן עדיין תפלה עם הצבור וכל אחד היה מתפלל כפי צחות לשונו ושואל צורכו הצריך לו וק"ל.

14. שו"ת משנה הלכות חלק ג סימן פג

וכל מה שטרח בעל הבית זה לא טרח אלא בשבילי והביא עוד כ"ג ראי' מדברי הגאון בעל שו"ת תשובה מאהבה אפסק השו"ע או"ח סי' ק"א סעי' י"ד שיכול להתפלל בכל לשון שירצה כתב וז"ל חפשתי בהרמב"ם בחבורו הגדול ולא מצאתי שמביא דין זה שהתפלה בכל לשון ונ"ל מה דתנינין תפלה בכל לשון אין ספק שגם לשון ההוא צ"ל צחה ומדוקדקת ונקיה מכל סוג ומכוונת בכל הכוונות הפנמיות ועניניס ורמזים ורזים כמו שמראה בתפלה אשר חקרוה ויסדוה ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים המקובלת לנו ואם בהעתק חסר אחת מהנה ותהי' חלילה תפלתו תועבה ויש לאיום ממה דאז"ל על התפלה דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהם ואחר שראה הרמב"ם שא"א מכמה דורות להעתיק בלשון אחרת בכוונה האמיתית כהוייתה ולכך השמיט דינה לגמרי ע"כ .

ולכאורה הי' נראה ראי' לדברי הגאון שהרי הא אי בעינן בכל לשון נמי לדייק בלשון צח ומדוקדקת, הוא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם פ"ב מהל' ק"ש הל' י' כתב וז"ל, קורא אדם את שמע בכל לשון שיהיה מבינה והקורא בכל לשון צריך להזהר מדברי שבוש שבאותו הלשון, ומדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקדש ע"כ, ובהשגות כתב הראב"ד ז"ל אין מקובל על הדעת לפי שכל הלשונות פירוש הן ומי ידקדק אחר פירושו ע"כ. ועיין כ"מ שם והנראה דדעת הרמב"ם דצריך לדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקודש וא"כ לשיטתיה אזיל לטעם הבעל תש"מ שכיון דא"א לכוין כזה ולכן לא הביא כלל האי דינא .

איברא דלפענ"ד נראה דאף שהסברא אמיתית דאין אנחנו כעת בקיאין בלשונות ולדקדק בלשונם כמו בלשון הקודש וכן הבאתי ג"כ בספרי הנ"ל סברא זו בשם מרן החת"ס ז"ל וכן תפשו האחרונים ז"ל ובמ"ב, אבל א"א לומר שזה דעת הרמב"ם ז"ל דלכן השמיט דין, דכל לשון, בתפילה שהרי חזינן עכ"פ דהרמב"ם הביא להלכה דק"ש נאמרת...וגדולה מזו אני תמה שהרי בפי'...

ובעיקר קושית הגאון ז"ל למה השמיט הרמב"ם ז"ל דתפלה בכל לשון נלפענ"ד לאחר העיון בס"ד דהרמב"ם לא השמיט האי הלכתא, שכתב

בפ"א מהל' תפלה ה"ד ...ויש לדייק במה שכתב הרמב"ם ז"ל ומפני זה כשהיה אחד מהן מתפלל, למה הוציא המתפלל בלשון יחיד ולא אמר סתם ומפני זה כשהיו מתפללים תקצר לשונם וכו' כן יש לדייק מה שכתב וכשהיה מתפלל תקצר לשונו לשאול חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקודש למה דוקא בלשון הקודש והלא מתפללין בכל לשון כיון שהתפלה בכל לשון ועוד קשוי לשונות ודיוקים בלשון הרמב"ם ז"ל מה שאיני רוצה לדייק הרבה, אשר לכן נלפענ"ד בפי' הרמב"ם הוא דודאי צבור כולו מותרין היו להתפלל בכל לשון ועליהו לא קשה מידי ולהם לא היה צריך לתקן התפלה בלשון הקודש כלל אלא כיון שהיו יחידים שלא היו מתפללים בצבור ויחיד אינו מתפלל בכל לשון אלא בלשון הקודש וקודם שנגלו שהיו כולם בקיאים בצחות הלשון היו מתפללין כל אחד לעצמו ונוסחתו בלשון הקודש אבל לאחר שנגלו בעונ"ה ונתבלבלו שפתם ונשתבש לשונם וכשהיו היחידים רוצים להתפלל ביחידות ולא היו יכולין בכל לשון מפני שיחיד אינו מתפלל בכל לשון תקצר לשונו לשאול חפציו או לשבח להקב"ה בלשון הקודש עד שיערבו עמה לשונות אחרות וכיון שראה עזרא כך עמדו ותקנו להם י"ח ברכות על הסדר.

ולפי זה עיקר התקנה של עזרא וב"ד לא היה אלא בשביל היחידים שצריכים דוקא להתפלל בלה"ק אבל לא בשביל הציבור וזה שסיים כדי שיהיה ענין כל ברכה ערוך בפי העלג (ופי' עלג מי שאין לשונו ברור) אבל א"כ מפורש מדברי הרמב"ם דהתקנה לא היתה אלא בשביל היחידים שחייבין להתפלל דוקא לשון קודש ולא בשביל הציבור כמובן. ולכן לא הביא הרמב"ם ז"ל עוד הפעם דתפלה בצבור בכל לשון דמהיכי תיתי שלא יהא בכל לשון והתקנה לא היתה אלא ליחידים שלא מצאו להתפלל בלשונות אחרות ולא ידעו לשון קודש אלא בערבוב והיחיד דוקא בלשון קודש, ואפשר עוד דלכן קיצר בלשונו ולא הביא דין דתפלה בציבור בכל לשון בהלכה מיוחדת מחמת רוב פשיטתו וכמו שכתב בפי' המשניות הנ"ל דתפלה ידוע ומתפללין בני אדם בכל לשון והיה להם דבר פשוט כל כך דבר יום ביומו עד שהספיק במה שכתב הדין כאן בעיקר התקנה כנלפענ"ד.

15. דברי ירמיהו הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א הלכה ד

וא"כ י"ל לרמב"ם במשנה מתפילה דמחויב מדינא אבל עתה שתיקנו סדר התפילה ובלה"ק ועיקר הטעם בתקנתם משום המדברים לשון עלגים בשפה מעורבת ולפ"ז אין לשנות גם הלשון. כן נראה לענ"ד לדייק מלשונו ועי' בטור ושו"ע ובמג"א בסי' ק"א עיין שם וצ"ע:

16. יד המלך (לנדא) הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א הלכה ד

הנה החילוק אשר בין קודם תקנת שמונה עשרה שתקנו אנשי כנסת הגדולה ובין אחר התקנה, דקודם התקנה היה כל אחד מתפלל כפי נדבת לבו וכפי הנוסחא באיזה לשון אשר הכין לו, וכמו שאמרו [סוטה לב, א] דתפלה בכל לשון. לא כן אחר התקנה שתקנו אנשי כנסת הגדולה תפלת שמונה עשרה. הנה החילוק הזה עצמו הוא גם בלשון של התפלה, דכמו דאחר התקנה שוב אין רשאי שום אדם להוציא ידי חובת תפלתו באיזה נוסחא אחרת, ואף אם אחד יודע ומבין היטב לדבר צחות בלשון קודש במליצה נמהרה, בכל זאת אינו רשאי לשנות שום דבר מנוסחת התפלה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, וכמו שאמרו [ברכות מ, ב] כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות הרי זה ברכה לבטלה, ומשום דאנשי כנסת הגדולה גזרו על היודע ומבין משום אדם שאינו יודע, ולכן תקנו נוסח השוה לכל נפש אשר אין ביד שום אדם לשנותו. כמו כן עכשיו שתקנו חכמים נוסח זה בלשון הקודש אף דמדין תורה תפילה הוא בכל לשון, זה היה רק קודם התקנה, אבל אחר תקנת שמונה עשרה שתקנו בלשון הקודש שוב אין ביד שום אדם לשנות ולהתפלל נוסח זה באיזה לשון אחר.

17. מעשה רקח הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א הלכה ד

אף דתפילה בכל לשון כדתנן בריש פרק אלו נאמרין ופי' רש"י דף ל"ג תפילה דקתני מתניתין בכל לשון לא צריך קרא דהא רחמי נינהו וההוא לישנא דידע לכוין לבו ליצלי ע"כ מכל מקום אין זה כבודו של מלך ב"ה להתפלל בתערובת לשונות וק"ל.

18. שו"ת משנה הלכות חלק ב סימן עא

איברא דאין מכאן ראי' כלום וראי' להיפוך ולולא דמסתפינא אמינא פי' חדש בדברי הגמ' סוטה הנ"ל דמה שאמרו כאן ביחיד כאן בצבור אין כוונתם לפע"ד כמו שהבינו סתם, שמה שאמרו כאן בצבור היינו שהצבור מתפללין בכל לשון דודאי הצבור לעולם מתפללין בלשון הקודש ומה שאמרו כאן בצבור כוונתם איחיד המתפלל עם הצבור יכול להתפלל בכל לשון שירצה ובידו הוא כיון שמתפלל עם הצבור ממילא תעלה תפלתו לרחמים ולרצון לפני אדון כל אף שאינו מתפלל בלשון קודש כיון דלא צריך אז למלאכים אבל כשהוא מתפלל יחידי מתפלל דוקא בלשון הקודש וכן צבור כולם נמי לעולם בלשה"ק רק שיחיד המתפלל עם הצבור מותר בכל לשון, ומצאתי לי און לפי' זה מדברי הראב"ד הנ"ל שכתב שם בתחלת התשובה כתב הרב ר' יהודה בר יקר ז"ל מה שמצינו בגמרתנו דאמר רב שאין מאה"ש וכו' אינו נכון לפרש כמשמעו שאין מכירין אותו כלל וכו' וכדאמרינן בפסח שני מפני מה הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל מפני שקרוב לשונם ללשון הקודש ולכך י"ל שמטעם זה אמרו שאין מה"ש מכירין לשון ארמי כדי שלא יניחו המתפללים לשון הקדש אם יתירו להתפלל בו וגם ירבו ע"ה בישראל שלא ישגחוהו ללמוד מאחר שיכלו להתפלל בלשונם ורוצה לומר שאין מאה"ש משגיחין בו באדם שהתפלל בלשון ארמי להביא תפלתו לפני המקום ומפרש בסוטה דוקא ביחיד פי' שאין שכינה שם אבל בציבור יכול אדם להתפלל בכל לשון אפי' בלשון ארמי לפי שאין צריכין הצבור שיביאו המלאכים את תפלתם לפני הקדוש ברוך הוא וכו' ע"ש.

והנה מדנתן טעם לדבר דלכן לא התירו להתפלל בלשון ארמי ליחיד כדי שלא יניחו המתפללין לשון הקודש אם יתירוהו להתפלל בכ"ל ועתה אם יתירו לציבור לעולם להתפלל בל' ארמי נמי ניחוש להכי דחד טעמא הוא ואדרבה כ"ש הוא כשיתפללו כל הצבור גם טעם הב' משום ע"ה הכ"נ שייך בציבור כמובן וי"ל דה"ק כיון דא"א שיתפלל לעולם בציבור א"כ אפי' יתפללו הציבור בכל לשון מ"מ עדיין יהי' צריך לידע לה"ק כשיתפלל ביחיד והלשון לא משמע הכי. עוד נראה לי ממה שכתב ומפרש בסוטה דוקא ביחיד וכו' אבל בציבור יכול אדם להתפלל בכל לשון אפי' בלשון ארמי וכו' וקושי לשון אני רואה במה שכתב יכול אדם להתפלל ואי כוונתו אכל הצבור דרשאים להתפלל בכל לשון הי' לו לומר אבל הציבור יכולים להתפלל בכ"ל ולמה כתב יכול אדם להתפלל דמשמע אדם ולא ציבור אע"כ דבציבור לעולם מתפללין בלה"ק רק שיהיו המתפלל עמהם מתפלל בכל לשון וכן נראה עוד ממה שכתב שם בתמים דעים ולפי הפי' הזה אין הנשים נשמעות וכו' אבל בציבור ששם השכינה שורה יכולות הנשים להתפלל בכל לשון כדמשני בסוטה כאן ביחיד כאן בציבור וכו' ואי נימא דהצבור נמי מתפללין בכל לשון מאי רבותייהו דנשים והלא כל הצבור הכי מתפללין א"ו דהצבור לעולם מתפללין בלה"ק וי"ל.

19. שו"ת משנה הלכות חלק טו סימן לז

ולענין להתפלל לעצמו תפלה קצרה לאיזה צורך לכאורה יש לחלק דחולה שאמרו ז"ל שכינה מראשותיו של חולה א"כ ודאי שהקב"ה מקבל תפלת החולה בכל לשון דלא בעי שהמלאכים ימליצו ויכניסו תפלתו וה"ל כתפלה בציבור שהן א' כביר לא ימאס, ובפרט שהקב"ה שומע תפלת החולה עיין רש"י וישמע אלקים את קול הנער וגו' ופרש"י מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל,

אבל לתפילת ברי שצריך סתם ועושה איזה תפלה, ודאי שעדיף להתפלל בלשה"ק כי לדעת הרבה שיטות לא מתקבלים תפילות בשאר לשונות מיחיד.

20. עיין בשו"ת יביע אומר או"ח ה:יב לסיכום הענין, וגם השאלה אם מותר להתפלל בלשון הקדש בלי הבנה

21. **שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן פד**
כיוצא בו להתפלל בציבור בלשון שאינו לשון הקודש זה א"א בשום אופן ואם אמת הדבר אלו נאמרין בכל לשון ובכללם תפלה שאדם יוצא י"ח בכל לשון ואפי' יחיד מ"מ היינו באקראי אבל להתמיד ולהעמיד ש"ץ ברבים להתפלל בלשון העמים תמיד א"כ לא היו אנשי כה"ג מתקנים התפלה בלשון הקודש צח וברור ובימיהם כבר היו חצים מדבר אשדודית ע' רמב"ם פ"א מהל' תפלה הל' ד' ויותר טוב היה להם לתקנם בלשון כשדים שהי' הלשון המורגל אז ובעזרא כתיב ויקראו בספר תורת אלדים מפורש ושום שכל ואחז"ל בפ"ק דמגילה זה תרגום ש"מ שלא היה העם מבינים בלשון הקודש וצריכי' להעמיד מתורגמן לתרגם להם התורה וא"כ מ"ט לא תקנו התפלה בתרגום אע"כ הן תקנו וידעו מה שתיקנו כי א"א לומר שהתפלה בכל לשון ובכל אופן שתזדמן תמלא חסרון העבוד' של בהמ"ק א"כ מעיקרא מאי קסבר ול"ל מקדש ועבודה כלל אע"כ שאינו משלים החסרון לגמרי וע"כ תקנו הכנה"ג מה שהי' יכולים בתיבות ידועות וכוונת רצויות למלאות החסרון במה דאפשר והמה נמנו על כל תיבה ואות ואות וא"א להעתיק כוונה זו בלשון אחר בשום אופן אבל אם אנו אומרין דברים אלו כלשונם של כנה"ג אפי' שאין אנו יודעין לכווין מ"מ עלתה לנו תפלתינו כהוגן משא"כ כמשתפללין בלע"ז ואי משום שלא יבינו ההדיוטות מה הם אומרי' בלשון הקדש יעוי' שער אפרים סי' י"ג ותשובת דבר שמואל סי' שכ"א עי"ש א"כ נוח יותר לתקן שכל א' ילמד פי' התפלה ולהתפלל בלה"ק ממה שיתקנו להתפלל בלע"ז ולפני מלך בשר ודם אינו עושי' כך כי המדבר עמו צריך לדבר בלשון המלך כדכתי' באחשורוש ומדבר כלשון עמו ואין מדרך ארץ שידבר בלשון עצמו ואעפ"י שהמלך מבין, והרמב"ן ר"פ כי תשא כ' שלשון הקדש הוא הלשון שהקדוש ברוך הוא מדבר בו עם נביאיו יעי"ש וחז"ל אמרו בלשון הקדש נברא העולם כדכתיב לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה וכו' ונקרא אדם ע"ש אדמה וחוה כי היתה אם כל חי א"כ זהו לשונו של הקדוש ברוך הוא אשר בו נתן לנו תורתו ולא יתכן לדבר לפניו בלשונינו המורגל בפינו כ"א בלשונו המיוחד לדברי קדשו, וזה נראה דעת אנשי כנה"ג שתיקנו נוסח התפלו' והברכות בלה"ק וכל המשנה ידו על התחתונה וכל המחזיק דברי חז"ל ומנהג אבותינו ידו על העליונה ויתברך מאלדי קדם מעונה.

22. **Halakhah in Translation The Chatam Sofer on Prayer in the Vernacular* by Mark Washofsky,** CCAR Journal: A Reform Jewish Quarterly

The narrative element, moreover, is absolutely central to the traditional halakhic discussion of prayer, for it is from the sacred history of the tefilah that the rabbis derive much of the detail that defines its legal nature, as a rubric of ritual observance. Maimonides, the great legalist himself, begins the "Laws of Prayer" section of his Mishneh Torah with a narrative recounting of that sacred history. In the beginning, he tells us, the requirement of daily prayer was a Toraitic commandment41 to "serve" God "with all your heart." This prayer had no definitive time, text, or length. The only requirement was that it convey the worshiper's supplications of God, that these be preceded by appropriate words of praise and that they be followed by an expression of gratitude for the goodness that God has bestowed upon him or her. Later, as we have seen, this freeform prayer was replaced by a determinate Hebrew text, to be recited at particular times of the day. This was done through the "rabbinic" intervention of Ezra and his court, who took this action in order to address the linguistic difficulties that Maimonides describes. In this case, therefore, narrative is law: the halakhah of tefilah, the details that govern its structure as a fixed and formal liturgical rubric, emerge directly from the rabbinic story of its origins. It is understandable, therefore, that the conflicting interpretations of this narrative lie at the heart of the halakhic debate over vernacular prayer. The leading rabbinic champion of the reform cause, R. Aharon Chorin, had already staked out his reading of the story in the responsum he had written in defense of the Berlin reforms several years earlier.43 His argument on behalf of vernacular prayer rested upon a powerful combination of halakhic fact and theory. The "fact" consisted of the clearly stated rule—amply attested in the sources—that prayer may be recited in any language that one comprehends.44 The "theory" was the principle by which Chorin explained and justified the rule: namely, that Jewish tradition regards kavanah, the element of intentionality, as the decisive factor in the determination of a proper and acceptable tefilah. If the Talmud defines prayer as rahamey, as heartfelt supplication, then the most important requirement of tefilah is that the one who recites it understands what he is saying before God. Yet the sacred history of the tefilah presents a serious challenge to this theory. For if kavanah and understanding are essential prerequisites for prayer, why did the members of the Great Assembly compose a fixed tefilah in Hebrew, a language that, we are told, many of the Jews of their day did not command? Chorin answers that, according to Maimonides' account, the Jews were unable to speak any language in its pure form. The sages chose to create a text in simple Hebrew as a means of helping all, the unlearned as well as the scholar, to fulfill on an equal basis their Toraitic obligation to pray. This decision, however, implied that the people actually learn Hebrew so as to comprehend the words they spoke before God. This, indeed, happened; but the situation has now changed dramatically. In a time when so many are sadly ignorant of Hebrew, Chorin argues, it is surely no transgression against the enactment of the Great Assembly for such persons to recite the tefilah in a language they can speak and understand. Chorin thus constructs a narrative of his own, a story based upon the existing narrative of Maimonides, and interprets the history of the tefilah in a way that supports his halakhic theory. The Chatam Sofer, on the other hand, adopts a different reading of that narrative, which he includes in a point-by-point critique of Chorin's responsum published as the second of his contributions to Eleh divrey haberit.45 He does not challenge Chorin's presentation of halakhic "fact," the legal texts that pronounce in all evident clarity that prayer may be recited "in any language." His goal is rather to rewrite Chorin's narrative, to disprove his halakhic "theory" that kavanah and comprehension are indispensable requirements for prayer. To do this, Sofer proceeds indirectly. He begins his analysis not with the question of vernacular prayer but with the practice instituted by the Berlin reformers to read the Torah without its traditional

cantillation. Chorin, in his responsum, had endorsed this measure. He declared that he personally had never cantillated the Torah because the noisy and undignified chant confuses the listeners and interferes with their kavanah and understanding of the text. Predictably, Sofer chides Chorin for this departure from ancestral tradition, but he is chiefly interested in his opponent's implication that comprehension is a vital ritual requirement of the Torah reading. If this is, in fact, the case, Sofer suggests, then Chorin's real complaint is not with the trope but with Ezra the scribe,[46] who ordained that the Torah be read in Hebrew, even though the vernacular of the day was Aramaic and even though this necessitated that a translator (meturgeman) be present at the reading to explain it to the people. Why, if comprehension of the text is so important, did Ezra adopt such a cumbersome procedure? Why did he not simply require that the translation (targum) be read in place of the Hebrew original, especially given that the halakhah permits the recitation of passages of Scripture "in any language"?[47] The answer, Sofer suggests, is that qeri'at hatorah, the public reading of the Torah, cannot be accomplished successfully in translation. The language of the Torah is unique (mesugal), comprising a treasury of meaning, nuance, and emphasis that is impossible to render with complete accuracy into any other tongue. Like a commentary, a translation corresponds at best to one possible meaning of the text, but it does not substitute for that text, because it cannot reproduce in another language all the meanings that might adhere in the original. One is certainly permitted to study the Torah in translation, just as one is encouraged to study the Torah with the aid of proper commentaries. But this is a matter for personal, individual learning. The mitzvah of qeri'at hatorah, by contrast, can be performed only by the recitation of the original Hebrew, for it is only that text that is the Torah and that conveys the Torah's full range of meaning. Therefore, "one who performs the public Torah reading by means of a translation, which cannot correspond to the whole truth of the original, is the one of whom it is said: 'he who speaks falsely shall not stand in My sight'" (Psalms 101:7).
The same standards, Sofer argues, apply to tefilah. Had the members of the Great Assembly been concerned primarily with comprehension, they "would have composed a tefilah in the Aramaic spoken by the people of their day." Since, however, they created a prayer-text in Hebrew, their primary intent was that the worshiper recite these particular words, with or without comprehension. This can be accomplished in practice only by reciting the original text, for just as we cannot translate the Hebrew text of the Torah with complete accuracy, we face the same impossibility with the Hebrew text of the tefilah. Thus, if the Talmud and the codes state that "prayer" may be recited "in any language," this instruction cannot be taken to apply to the regular synagogue service. It must refer, as indicated above, to "the case of an individual worshipper under extraordinary conditions."[48]

23. Rav Joseph B. Soloveitchik, 'The Common-Sense Rebellion,' Reflections of the Rav
Communal worship should be constant and not buffeted by the winds of fashion and subject to varying moods of diverse individuals. The fact that Jews of all times and from different parts of the world are able to worship together, even allowing for minor variations of liturgical custom, is due to the constancy or form which is controlled by the Halacha.

24. קהלת פרק ה, א
אַל־תְּבַהֵ֨ל עַל־פִּ֜יךָ וְלִבְּךָ֙ אַל־יְמַהֵ֣ר לְהוֹצִ֥יא דָבָ֖ר לִפְנֵ֣י הָאֱלֹהִ֑ים כִּ֣י הָאֱלֹהִ֤ים בַּשָּׁמַ֙יִם֙ וְאַתָּ֣ה עַל־הָאָ֔רֶץ עַל־כֵּ֛ן יִהְי֥וּ דְבָרֶ֖יךָ מְעַטִּֽים׃

25. אבן עזרא קהלת פרק ה פסוק א
הנה נא הואלתי לדבר, כי בעבור היות כבוד המקום מלא כל מקום ולא יוכל האדם להשמר בכל מקום הוכן לו מקום שיהיה לו קבוע לתפלתו והוא חייב לכבדו גם חייב הוא האדם להודות ולשבח לאלהיו בכל רגע כי חסדו עמו בכל חלקי הרגע שיחיינו ויתענג בהרגשות רק בעבור היות האדם מתעסק בעסקי העולם הושם לו זמן שיתפלל בו והם עתים ידועים ערב ובקר וצהרים כי כל מי שיש לו עינים ידע עת צאת השמש ועת נטותו ועת בואו על כן חייב אדם שיתפלל שישמור פתחי פיו ויחשוב בלבו שהוא עומד לפני מלך, בידו להחיות ולהמית על כן אסור שיתפלל אדם ויכניס בתוך תפלתו פיוטין לא ידע עיקר פירושם ולא יסמוך על המחבר ברצונו הראשון כי אין אדם אשר לא יחטא או המעתיקים חטאו, וכלל אומר יש בפיוטי רבי אליעזר הקליר מ"כ, ארבעה דברים קשים, הדבר האחד כי רובי פיוטיו חידות... **והדבר השני שפיוטיו מעורביים בלשון תלמוד וידוע כי יש כמה לשונות בתלמוד ואינמו לשון הקדש וכן אמרו לשון מקרא לחוד ולשון תלמוד לחוד ומי הביאנו בצרה הזאת להתפלל בלשונות נכריות הלא נחמיה הוכיח המדברים לשון אשדודית ואף כי בעת התפלה ולמה לא נלמד מן התפלה הקבועה שהיא כלה דברי צחות בלשון הקדש ולמה נתפלל בלשון מדי ופרס ואדום וישמעאל, והדבר השלישי אפילו המלות שהם בלשון הקדש יש בהם טעיות גדולות...** והנה אמרו חכמים ז"ל טעה דניאל בחשבונו והחשבון הוא דבר קל ועוד כי ירמיה הנביא בזמן דניאל היה ואחר שהראו חכמינו הראיה על טעותו האמור יאמר להם אילו היה דניאל חי היה מטעה המטעים אותו, ואחרים אמרו רחמנא ליבא בעי א"כ למה נצטרך לדבר כי הוא יודע תעלומות לב והלא תקנו הקדמונים לאמר בצום כפור היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל ואל יכשלו בלשונם, והדבר הרביעי שכל פיוטיו מלאים מדרשות ואגדות וחכמינו אמרו אין מקרא יוצא מידי פשוטו א"כ אין ראוי להתפלל אלא על דרך פשט ולא על דרך שיש לו סוד או הוא על דרך משל או הוא כעניין שאין הלכה כמותו או שיתפרש לענינים

26. פיוט לימים נוראים
אוֹחִילָה לָאֵל אֲחַלֶּה פָנָיו אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ מַעֲנֵה לָשׁוֹן
אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם אָשִׁיר עֻזּוֹ אַבִּיעָה רְנָנוֹת בְּעַד מִפְעָלָיו
לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב וּמֵה' מַעֲנֵה לָשׁוֹן
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ ה' צוּרִי וְגוֹאֲלִי

27. משלי פרק טז, א
לְאָדָ֥ם מַעַרְכֵי־לֵ֑ב וּ֝מֵיְקֹוָ֗ק מַעֲנֵ֥ה לָשֽׁוֹן׃

28. מדרש משלי (בובר) פרשה טז סימן א
ד"א ומה' מענה לשון. כל אדם ששופך תחנתו לפני הקדוש ברוך הוא הוא נותן לו מענה לשון.

29. רלב"ג משלי פרק טז פסוק א

/(א)/ לאדם מערכי לב ומה' - במה שיסדר מהדברים בלבו אך יצטרך עם זה עזר אלהי להוציא הדברים בפיו כי כמה דברים ימצא שיבלבלו הדברים בפיו אף על פי שנערכו בלב באופן שלם:

30. תהלים פרק נא, א-כא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע: חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי: הרבה הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֺנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי: כִּי־פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד: לְךָ לְבַדְּךָ ׀ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ: הֵן־בְּעָווֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי: הֵן־אֱמֶת חָפַצְתָּ בַטֻּחוֹת וּבְסָתֻם חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי: תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין: תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ: הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל־עֲוֺנֹתַי מְחֵה: לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי: אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־תִּקַּח מִמֶּנִּי: הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי: אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ: הַצִּילֵנִי מִדָּמִים ׀ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ: אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ: כִּי ׀ לֹא־תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתֵּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה: זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה: הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִָם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי־צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל־מִזְבַּחֲךָ פָרִים:

31. רד"ק תהלים פרק נא פסוק יז

(יז) אדני שפתי. אדני, שאתה אדון על הכל, שפתי תפתח כשתרנן לשוני צדקתך, רצונו לומר שתשיב לי רוח הקודש שיופיעו בלשוני דברי השיר כמו שהיה לי מתחילה. וזהו שפתי תפתח, שיהא בדברי עזר אלהי. ופירוש יגיד תהלתך, כשיגיד פי תהלתך:

32. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ד עמוד ב

אמרי: כיון דתקינו רבנן השכיבנו, כגאולה אריכתא דמיא. דאי לא תימא הכי - שחרית היכי מצי סמיך? והא אמר רבי יוחנן, בתחלה אומר: ה' שפתי תפתח, ולבסוף הוא אומר: יהיו לרצון אמרי פי! אלא: התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח - כתפלה אריכתא דמיא, הכא נמי, כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו - כגאולה אריכתא דמיא.

33. https://www.beureihatefila.com/files/Hashem_Sifasei_Tiftach.pdf

time of רבי יוחנן? Professor Uri Ehrlich of Ben Gurion University in an article published in the journal, קבץ על יד, Volume 18, page 1, provides a version of שמונה עשרה על פי מנהג ארץ ישראל, found in Geniza material which includes what was recited immediately before שמונה עשרה:

תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב (תהלים קמא' ב'); ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו (תהלים כ', י'); עשה עמי אות לטובה ויראו שנאי ויבשו כי אתה ה' עזרתני ונחמתני (תהלים פו', יז'); והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד (זכריה יד', ט'); לה' הישועה על עמך ברכתך סלה (תהלים ג', ט'); ברוך ה' לעולם אמן ואמן (תהלים פט', נג'); ברוך ה' מציון שכן ירושלם הללו י–ה (תהלים קלה',כא').

הללו י–ה הללו א–ל בקדשו הללוהו ברקיע עזו. הללוהו בגבורתיו הללוהו כרב גדלו. הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור. הללוהו בתף ומחול הללוהו במנים ועוגב. הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה. כל הנשמה תהלל י–ה הללוי–ה. (תהלים קנ');

הרחמן הוא ירחם עלינו וישמע ויענה בקול תפלתינו ובקול תפלת תחנת עמו ישראל ויעתר לנו בתפלתינו ברחמים וברצון מלפניו ואמרו אמן. עמדו לתפלה. תפלתינו תקבל ברצון.

כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו(דברים לב', ג');

אד–ני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך (תהלים פרק נא' יז'); ברוך אתה ה' . . .

According to this version of שמונה עשרהone would recite פסוקי דזמרה before saying שמונה עשרה. The selection of פסוקים matches what the גמרא defines as פסוקי דזמרה:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיח' עמ' ב'–אמר רבי יוסי: יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום. איני? והאמר מר: הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף! כי קאמרינן: בפסוקי דזמרא.

Lastly Professor Ehrlich's discovery helps explain the fact that although today the sections of פסוקי דזמרא that we recite consist mostly of chapters, we continue to call the section פסוקי דזמרא and not פרקי דזמרא. The reason we continue to do so is because the גמרא refers to that section of תפלה as פסוקי דזמרא. The גמרא did so because at the time the statement was made by the גמרא, פסוקי דזמרא was in the form that is found in Professor Ehrlich's discovery; nine miscellaneous verses and one complete chapter. The גמרא could not use the word "פרקי" to describe a group of פסוקים that included only one complete chapter of songs. The term פסוקי דזמרא was a better description. That term was an appropriate description for a group of פסוקים that also included one full chapter.

34. פירוש רבינו יונה על אבות פרק א משנה ב

וזהו שאומר [תהלים נ"א י"ז] ה' שפתי תפתח שדוד המלך אמרו לפסוק זה על חטאת בת שבע שהיה במזיד ואין מביאין קרבן על הזדונות ועל זה אמר כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה שאני הייתי יכול להביא קרבן לכפר לי הייתי מביא עכשיו שאיני יכול ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך ותקבל התפלה במקום קרבן ותכפר לי על חטאתי. גם אנחנו שאין לנו קרבן שיכפר לנו לא זדונות ולא שגגות ה' שפתי תפתח ותקבל תפלתנו במקום הקרבנות:

35. פירושי סידור התפילה לרוקח [מה] תפילת שמונה עשרה - מגן אברהם עמוד שטו

ו' תיבות בפסוק, כמו בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכנגדו ו' רקיעים ווילון אינו משמש כלום כדאית' בחגיגה, וכנגד ו' ברוך אצל שם בחומש, ואילו הם: ברוך ה' אלהי שם א', וברוך אל עליון אשר מגן ב', ברוך ה' אלהי אדוני ג', ואברך את ה' אלהי אדוני ד', ברוך ה' אשר הציל אתכם ה', וברכת את ה' אלהיך ו', נגדם ו' תיבות אומרין לפני התפילה. ואין לומר שומע תפילה וגו', ולא כי שם ה' אקרא, כי אין בהלכה מתיר כי אם ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך